

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 3)

การสอนภาษาไทยเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2539-2550 เรื่องหลักสูตรและกระบวนการสอนที่มุ่งเน้นเป็นพิเศษในด้านพื้นฐานทางภาษาไทย เพื่อรองรับการพัฒนาความรู้และทักษะในระดับที่สูงขึ้น (การปฏิรูปการศึกษา, 2539, หน้า 24) ครูต้องสอนให้นักเรียนใช้ภาษาในการเขียนสื่อสารให้ถูกต้องเพื่อพัฒนาความสามารถตามศักยภาพ ซึ่งการเขียนเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากเป็นการแสดงออกที่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นบันทึกทางสังคมอย่างดี ดังที่ กรรณิกา พวงเกษม (2534, หน้า 9) และ ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538, หน้า 12) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การเขียนเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของการศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยการเขียนเพื่อการบันทึก และการรวบรวมข้อมูล นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการเขียน จึงนับได้ว่าการเขียนเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการศึกษา และเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพคน ปัจจุบันการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจเป็นอย่างไรก็ตามจะต้องอาศัยสื่อ นวัตกรรม เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูจะต้องฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดและถ่ายทอดความคิดออกมาโดยอาศัยทักษะทาง

ภาษาไทย ควรได้รับการฝึกทั้งทักษะการรับภาษา ได้แก่ การฟัง การอ่าน ทักษะการถ่ายทอดภาษา ได้แก่ การพูดและการเขียน แต่ละทักษะจะมีความสัมพันธ์กันในการแสดงความคิดและความสามารถ ผู้เรียนใช้ทักษะการเขียนแทนการพูดได้โดยการถ่ายทอดคำพูดเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวและความคิดของผู้เขียน การถ่ายทอดความคิดโดยการเขียนต้องอาศัยทั้งความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และการค้นคว้าข้อมูลอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ดังนั้นการเขียนจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การฝึกทักษะการเขียนซึ่งครูจำเป็นต้องให้เด็กมีโอกาสฝึกเขียนบ่อย ๆ เพื่อสร้างวุฒิภาวะทางการเขียนและควรหาวิธีคิดค้นเทคนิควิธีการที่ฝึกให้นักเรียนสามารถเขียนถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเขียนเรียงความ เป็นการฝึกทักษะการเขียนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางด้านการเขียนและการใช้ภาษาของนักเรียนให้ดีขึ้นดังที่ นภดลจันทร์เพ็ญ (2539, หน้า 92) กล่าวว่า การเขียนเรียงความเป็นศิลปะอย่างหนึ่งของการใช้ภาษา ผู้เขียนจะต้องศึกษากฎเกณฑ์และฝึกหัดเขียนเพื่อให้ภาษาของตนนั้นราบรื่น สละสลวย และถ่ายทอดความหมายให้ผู้อ่านรู้เรื่องตามที่ผู้เขียนต้องการ

การศึกษารายงานการสอบวัดผลสัมฤทธิ์นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2548 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 135 โรงเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นปีที่ 3) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือ เฉลี่ยร้อยละ 41.23 โดยมีผลการวิเคราะห์สมรรถภาพตามรายงานการเรียนรู้ ดังนี้ ด้านวรรณคดีและวรรณกรรม ร้อยละ 52.35 หลักการใช้ภาษาร้อยละ 49.61 การเขียน ร้อยละ 41.23 การอ่าน ร้อยละ 48.48 จากการวิเคราะห์และรายงานผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ด้านการเขียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2549, หน้า 22) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีปัญหาด้านการเขียนโดยเฉพาะการเขียนเรียงความที่นักเรียนเขียนไม่ถูกต้อง และเขียนได้ไม่ดีเท่าที่ควรจากประสบการณ์ของผู้วิจัย ที่ทำการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ได้พบข้อบกพร่องในการเขียนเรียงความของนักเรียนหลายประการ คือ นักเรียนเขียนเรียงความสื่อเรื่องราว และความคิดรวบยอดของเรื่องไม่ได้ เมื่อนำผลงานการเขียนเรียงความมาวิเคราะห์ ปรากฏว่า มีข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ในด้านการเขียน สื่อความนักเรียนเขียนสื่อเรื่องราวและความคิดรวบยอดได้น้อยหรือไม่ชัดเจน เนื้อเรื่องไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน และบางครั้งเนื้อเรื่องไม่สัมพันธ์กับชื่อเรื่อง ด้านการใช้ภาษานักเรียนเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาพูดเป็นภาษาเขียน ใช้คำในการเชื่อมความหรือประโยคไม่เหมาะสม เขียนประโยคไม่สมบูรณ์ เว้นวรรคผิดที่หรือไม่เว้นวรรคตอนในการเขียน ด้านการลำดับความคิดซึ่งมีความสำคัญ ในการเขียนเรียงความ ปรากฏว่า นักเรียนเขียนสับสนวุ่นวายขยายความของเนื้อเรื่องไม่ได้ ไม่สามารถลำดับความคิดเป็นเรื่องราวได้ ด้านความคิดสร้างสรรค์นักเรียนไม่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะถ่ายทอดเนื้อหาของเรียงความ ด้านรูปแบบการเขียนงานเขียนแสดงองค์ประกอบไม่ครบถ้วน ไม่มีคำนำและสรุปหรือบางคนพยายามเขียนแต่เขียนไม่ถูกต้อง

ตามลักษณะของคำนำและสรุป ซึ่งข้อบกพร่องดังกล่าวสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2538, หน้า 94) ที่ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียน การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา จำนวน 270 เรื่อง พบว่า การเขียนมีปัญหาเรื่องรูปแบบที่เขียนผิดโดยมีปัญหามากในการเขียนผิดที่ การันต์ วรรณยุกต์และตัวสะกด ส่วนการเขียนเรียงความ นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนเรียงความ ขาดการฝึกฝนในด้านการแสดงความคิดในเรื่องที่จะเขียน เขียนเรื่องโดยไม่มีการวางโครงเรื่องและขาดการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องทำให้เขียนเรื่องวกวน ปัญหาและอุปสรรคการเรียนการสอนเขียนเรียงความของนักเรียน นอกจากจะเป็นความบกพร่องของนักเรียนแล้วกระบวนการสอนของครูก็เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การเขียนเรียงความของนักเรียนไม่สัมฤทธิ์ผล จึงเป็นหน้าที่ที่ครูภาษาไทยจะต้องหา กลวิธีการสอน การเขียนเรียงความ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาสมรรถภาพ การเขียนเรียงความให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ในกระบวนการเรียนการสอน แผนที่ความคิด เป็นการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่ช่วยกระตุ้นความคิดให้นักเรียนสร้างภาพในใจแล้วนำเสนอออกมาเป็นงานเขียนในรูปของการวางโครงเรื่อง ด้วยการเริ่มต้นที่การคิด และฝึกการทำสังเขปหัวข้อเรื่องที่จะเขียนครูอาจสอนวิธีการวางโครงเรื่องแบบหัวข้อและแบบรูปประโยค ซึ่งการใช้แผนที่ความคิดวางโครงเรื่องเป็นรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ นักเรียนวางโครงเรื่องได้โดยการดึงภาพที่เกิดขึ้นในใจออกมาปรากฏภายนอก (กรมวิชาการ, 2546 ก, หน้า 122-123) ตามนัยนี้การสร้างแผนที่ความคิดก็คือ กิจกรรมสร้างสรรค์รวมทั้ง ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติพร ฤทธิ์เดช (2547, หน้า 86) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน เรื่อง ชนิดของคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนที่ความคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้แผนที่ความคิด นวลเพ็ญ พุมรินทร์ (2546, หน้า 45) ศึกษาผลการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อการพัฒนาการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองนครราชสีมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แผนที่ความคิดหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน วีรนุช โจมพรม (2542, หน้า 44) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่สอนโดยใช้ผังมโนภาพ และที่เรียนตามปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนเขียนเรียงความ โดยใช้ผังมโนภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าว สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542, หน้า 8) ได้แสดงความคิดเห็นความเป็นเหตุเป็นผลที่น่าเชื่อถือไว้ว่า การสอนโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) เป็นการฝึกวิเคราะห์ (สมองด้านซ้าย) และสังเคราะห์ (สมองด้านขวา) ช่วยให้ประหยัดเวลาในการเรียนรู้ ในการจัดกลุ่มเนื้อหา การปรับปรุงการระลึก การสร้างสมความคิดสร้างสรรค์มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการคิดไตร่ตรอง และการเรียนรู้ แผนที่ความคิดใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับอายุและทุกวิชา ตามที่ บูชาน และแบร์

(Buzan ,& Barry,1997, p. 17) กล่าวว่าธรรมชาติของแผนที่ความคิดนั้นเชื่อมโยงแน่นกับการทำงานของสมอง และยังสามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดการฟื้นความจำ การวางแผนหรือการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง สุพรรณณี สุวรรณเจรัส (2543, หน้า 99) กล่าวว่า การสรุปเนื้อหาที่เรียนโดยใช้แผนที่ความคิด มีลักษณะใช้ภาพเส้น สัญลักษณ์ การเน้นการเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องตามลำดับความสำคัญ ผู้เรียนต้องใช้ความคิดวิเคราะห์พิจารณาใช้เหตุใช้ผลแล้วจึงสรุปด้วยภาพ สี เส้น สัญลักษณ์ ดังนั้นการวางองค์ประกอบให้สามารถอ่านแผนผังเป็นประโยคหรือข้อความได้ เป็นการสรุปเนื้อหาที่เรียนให้เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ประเวศ ะสี (2542, หน้า 3) ได้กล่าวว่า วิธีการที่ทำให้สมองออกงามมากวิธีหนึ่งคือ การทำแผนที่ความคิด ซึ่งสมองที่กล่าวนั้นก็คือความคิดนั่นเอง การสอนโดยใช้แผนที่ความคิดจึงเป็นรูปแบบการสอนหนึ่งที่สามารถพัฒนาสมรรถภาพการเขียนให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักการและแนวคิดดังกล่าว การใช้แผนที่ความคิด อาจเป็นรูปแบบการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ปัญหาการเขียนเรียงความของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลได้ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้รูปแบบแผนที่ความคิดพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้รูปแบบแผนที่ความคิดก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้การสอนปกติก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่สอนโดยรูปแบบแผนที่ความคิดกับการสอนปกติ
4. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อการเขียนเรียงความที่สอนโดยใช้รูปแบบแผนที่ความคิด

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทย ในการสอนเขียนเรียงความในระดับชั้นอื่น ๆ
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนนำรูปแบบแผนที่ความคิด ไปใช้สอนในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป
3. เป็นแนวทางให้นักเรียนได้ฝึกเขียนเรียงความ เขียนได้ มีใจรัก และมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนเรียงความ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา ระยะเวลา และเนื้อหาในการสอน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ในสังกัดสหวิทยาเขตเมืองสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1,2,3 ซึ่งมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน ขึ้นไป จำนวน 6 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากจาก 6 โรงเรียน ได้โรงเรียนวัดทุ่งแฝก สังกัดสหวิทยาเขตเมืองสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน แล้วจับสลากเข้าให้ ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2.1 กลุ่มทดลอง คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข. สอนโดยใช้รูปแบบแผนที่ความคิด

1.2.2 กลุ่มควบคุม คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก. กลุ่มที่สอนปกติ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การสอน ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี ได้แก่

2.1.1 การสอนเขียนเรียงความโดยใช้รูปแบบแผนที่ความคิด

2.1.2 การสอนปกติ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ความสามารถในการเขียนเรียงความ

2.2.2 เจตคติต่อการเรียนการเขียนเรียงความ

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ในช่วงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2550 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เวลาในการสอน 18 ชั่วโมง

4. เนื้อหาที่ใช้ในการเขียนเรียงความ เป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนเรียงความและความรู้เกี่ยวกับแผนที่ความคิด สำหรับหัวข้อเรื่องที่ใช้ฝึกเขียนเรียงความนั้น ได้มาจากเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

4.1 ของขวัญวันแม่

4.2 แม่น้ำท่าจีน

4.3 สัตว์เลี้ยง

4.4 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเขียนเรียงความ หมายถึง การเรียบเรียงข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรด้วยถ้อยคำที่ถูกต้อง เหมาะสม สละสลวย ลำดับความชัดเจนอย่างมีแบบแผนโดยการขยายความคิดและเรื่องราวอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป

รูปแบบการสอนแผนที่ความคิด หมายถึง กระบวนการสอนเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิดซึ่งเป็นภาพที่นำมาเป็นสื่อการสอนเร้าให้นักเรียนระดมความคิด วางแผน การเขียน และนำเสนอความคิดจัดเป็นรูปแบบแผนที่ความคิด สำหรับใช้ขยายความคิดและเขียนเป็นเรียงความต่อไป ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการสอน ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนใช้เครื่องบันทึกเสียง รูปภาพ แผนภูมิที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องเพื่อโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ที่จะเรียนใหม่
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 กำหนดชื่อเรื่องหรือความคิดรวบยอดสำคัญ
 - 1.2 ระดมสมองที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่องหรือความคิดรวบยอดสำคัญเป็นคำหรือวลีสั้นๆ แล้วจดบันทึก
 - 1.3 นำคำหรือวลีที่จดบันทึกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาจัดกลุ่ม แล้วตั้งชื่อกลุ่มคำเป็นหัวข้อย่อย และเรียงลำดับกลุ่มคำ
 - 1.4 ออกแบบแผนที่ความคิดโดยเขียนชื่อเรื่องไว้ตรงกลางหน้ากระดาษ แล้ววางชื่อกลุ่มคำ (หัวข้อย่อย) รอบชื่อเรื่อง นำคำที่สนับสนุนวางรอบชื่อกลุ่มคำ แล้วใช้เส้นโยงกลุ่มคำให้เห็นความสัมพันธ์ เส้นโยงอาจเขียนคำอธิบายก็ได้ กลุ่มคำอาจแสดงด้วยภาพ

ความสามารถในการเขียนเรียงความ หมายถึง การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่แสดงถึงความรู้ ความคิด การใช้ถ้อยคำ สำนวน การเสนอเรื่อง การใช้ภาษาสื่อความหมาย การขยายความ ลำดับความ ในการเขียนเรียงความซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเรียงความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดทุ่งแฝก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสหวิทยาเขตเมืองสามชุก

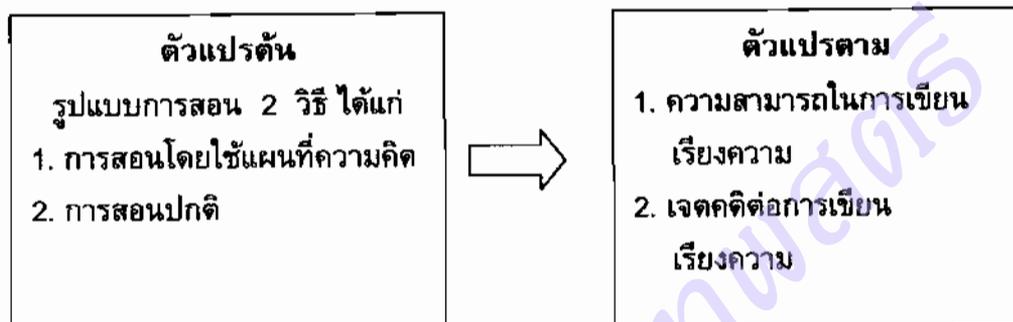
เจตคติ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการเขียนเรียงความ และความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเขียนเรียงความ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การสอนปกติ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการสอนไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีขั้นตอนการดำเนินการสอนดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้คำถามหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนเกิดความพร้อมและเกิดความตั้งใจที่จะเรียน
2. ชี้นสอน ครูดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ในเนื้อหา ในการสอนจะใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปราย สถานการณ์จำลอง การใช้บทบาทสมมุติ เพื่อช่วยให้การสนทนาสนใจและสร้างความสนใจนักเรียนมากขึ้น
3. ชี้นสรุป นักเรียนช่วยกันสรุปและเน้นย้ำประเด็นสำคัญของเนื้อหา เพื่อให้ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว
4. ชี้นวัดผลและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนทดสอบและทำแบบฝึกหัดทำให้อุทราผลของการเรียนรู้ของนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากปัญหาการเรียนการสอนเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดการฝึกฝนการเขียนเรียงความ และครูผู้สอนยังใช้รูปแบบเดิมไม่นำสื่อการสอนกระตุ้นสร้างความสนใจนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแผนที่ความคิด ตามแนวคิดของ บูชานและแบร์รี่ (Buzan, & Barry, 1997, p 17) ที่กล่าวว่าแผนที่ความคิดเป็นการระดมพลังสมอง โดยการบันทึกความคิดหลักไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาออกไปเป็นความคิดย่อย และธรรมชาติของแผนที่ความคิดนั้น เป็นการเชื่อมโยงการทำงานของสมองและยังสามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิด การฟื้นความจำและกระตุ้นความคิดออกมาเป็นการวางแผนหรือการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิด ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการสอนแผนที่ความคิดไว้หลายประการ จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบแผนที่ความคิด สูงกว่าก่อนได้รับการสอน
2. ความสามารถในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการสอนโดยใช้การสอนปกติ สูงกว่าก่อนได้รับการสอน
2. ความสามารถในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแผนที่ความคิดสูงกว่าการสอนปกติ
3. เจตคติต่อการเรียนการเขียนเรียงความของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแผนที่ความคิดมีเจตคติที่ดี